

FYLKESMANNEN I FINNMARK
Helse- og sosialavdelingen

FINNMÁRKKU FYLKKAMÁNNI
Deavvašvuoda- ja sosiálaossodat

Arbeidsdepartementet

Postboks 8019 Dep.
0030 Oslo

Deres ref

Deres dato
12.04.2011

Vår ref
Sak 2011/2063
Ark 721.0

Vår dato
31.08.2011

Saksbehandler/direkte telefon: Elisabeth Munkebye Lamøy - 789 50381 / 930 37368

Uttalelse - utkast til forskrift til lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen

Vi viser til departementets brev at 12.04.11 og medfølgende høringsnotat.

Generelt er vi enige i de kommentarer og forslag til endringer som arbeids- og velferdsdirektoratets har gitt i sin høringsuttalelse datert 05.07.11 og gir vår fulle støtte til denne. Vi ønsker likevel å komme med noen tilleggskommentarer:

Kapittel 1: Utenlandske borgeres rett til sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen

Forskriftens § 1

- I overskriften må det tydeligere komme frem at bestemmelsen gjelder for personer som oppholder seg kortvarig i Norge.
- Begrepet "Bopel i riket" defineres ikke nærmere i forskriftsforslaget. Vi støtter direktoratets høring om behov for retningslinjer her.
- "Hvis personen ikke kan dra omsorg for seg selv": Vilkåret om, å ikke kunne dra omsorg for seg selv, er brukt i gjeldende lov om sosiale tjenester § 4-3, og begrepet kan mistolkes. Det må derfor fremkomme at det i denne bestemmelsen gjelder rett på økonomisk stønad og hjelp til å finne midlertidig botilbud, i en nødssituasjon.
- "Hjelp gis inntil vedkommende kan få bistand fra hjemlandet" Det er i praksis sjelden at en person har fått bistand fra hjemlandet, i løpet av noen få arbeidsdager, jf. høringsnotatet punkt 2.1. Det må komme klarere frem hva en persons rettigheter er, dersom det ikke er mulig å få bistand fra hjemlandet i løpet av noen få arbeidsdager.

Når Norge anerkjenner at en gruppe personer som har fått avslag på søknad om asyl ikke lar seg returnere, må de få muligheten til lovlig selvforsørgelse. De ureturnerbare må også gis full rett til økonomisk stønad. De har ikke fått opphold, men av forskjellige årsaker kan de ikke returneres. Vi slutter oss til Juss-Buss sine betraktninger på området.

Begrepet "begrenset oppholdstillatelse" bør brukes fremfor "midlertidig oppholdstillatelse" når det refereres til utlendingsforskriften § 8-3. Begrepet "begrenset tillatelse" er brukt i regjeringens handlingsplan mot menneskehandel, og begrepsbruken bør være konsekvent."

UDI foreslår at formuleringene i forskriftens § 1 fjerde ledd endres til: "antatte ofre for menneskehandel som er innvilget begrenset oppholdstillatelse etter utlendingsforskriften §8-3 første og andre ledd (refleksjonsperiode mv.)" Ofre for menneskehandel og innvilgelse av refleksjonsperiode ikke presist nok, og vi slutter oss til UDI's forslag.

UDI bemerker at barn av personer med tillatelse etter utlendingsforskriftens § 8-3 ikke er omtalt i høringsbrevet. Det bør vurderes om barn også omfattes av forskriften § 1, og vi støtter UDIs bemerkning.

Juss-Buss etterlyser en presisering av begrepet "økonomisk stønad". Vi støtter oss til deres betraktninger om forståelsen av begrepet slik at økonomisk stønad gis etter lov om sosiale tjenester i NAV §§18 og 19 basert på søkers individuelle behov.

Vi viser til Jussbuss og Fylkesmannen i Troms sine kommentarer om at begrepet "nødsituasjon" må defineres nærmere. Departementet anses å tolke begrepet strengt slik at "nødsituasjon" betyr akutt nød, noe som antyder en altfor streng praksis av begrepet. En person befinner seg i nød når vedkommende er uten midler til mat, klær eller bolig. Vi slutter oss til deres uttalelser om at "Nødsituasjon" – terskelen må ligge lavt,(uten mat, klær, bolig). Juss-Buss ønsker en presisering av ordlyden i departementets forslag. Ordlyden åpner ikke for personer som oppholder seg i riket ved endelig avslag, før utreisefrist er utløpt. Vi støtter Juss-Buss sitt ønske om en slik presisering, slik at denne gruppen blir ivaretatt inntil vedtaket om utreise kan effektueres. Denne gruppen personer har et såkalt "tålt opphold".

Forskriftens § 2

- Bør endres til " Asylsøkere, som er i eller har tilbud om statlig innkvartering..."
- Hvis det ikke er praktisk mulig å vise en person til statlig innkvartering med engang, må kommunen vurdere å hjelpe vedkommende inntil vedkommende kan komme tilbake til det statlige tilbudet. Dette må komme tydeligere frem i forskriften.
- Begrepet "åpenbart urimelig" må presiseres nærmere. Om en person forlater mottaket grunnet jobbtilbud og etter en periode mister jobben, vil det kunne oppleves som sterkt urimelig dersom personen blir vist tilbake til statlig mottak. UDI ønsker å regulere slike tilfeller nærmere, blant annet for å skape klarhet om ansvar mellom de berørte instansene. Vi støtter UDI's uttalelser her.

Forskriftens § 3

- Hvis det ikke er praktisk mulig å vise en person til bosettingskommunen med engang, må tilflyttingskommunen vurdere å hjelpe vedkommende inntil vedkommende kan komme tilbake til bosettingskommunen. Dette bør komme tydeligere frem i forskriften.
- Dersom det er åpenbart urimelig å vise søker tilbake, må det forutsettes at kommunene samarbeider, og at integreringstilskuddet faktisk også deles. Dette må komme frem i forskriften.

Forskriftens § 4

- Det er bra at det er gjort unntak av opplysning, råd og veiledning, men dette bør også unntas i § 1 1.ledd og § 2 første ledd. Alternativt må det lages en egen bestemmelse som omfatter alle personer med ulike typer opphold.

Departementet mener forslaget § 4 andre ledd ivaretar personer uten lovlig opphold som er dømt til tvungen psykisk helsevern, og det bes spesielt om høringsinstansenes syn på dette:

De som er dømt til tvungen psykisk helsevern har mest sannsynlig behov for langvarig hjelp. Det fremkommer av høringsnotatet at rett til hjelp i en nødssituasjon er å gi nødvendig hjelp en kort tid jf 2.6. På bakgrunn av nevnte mener vi at bestemmelsen ikke er dekkende for denne gruppen.

Forskriftens § 5

Kommunen i arbeids- og velferdsforvaltningen kan kreve at søker dokumenterer lovlig opphold i riket.

- Vi støtter dette, men mener det er behov for en presisering av hva man kan kreve, eventuelt hva som anses som lovlig opphold. Det vises til eksempler hvor en person har et vedtak om tillatelse til å være i landet, men tillatelsen kan være trukket tilbake. Videre vises det til de som venter på svar på sin søknad om oppholdstillatelse, men kan ikke fremvise gyldig pass eller vedtak, selv om de har lovlig opphold i landet.

- Når det gjelder EØS borgere kan det være vanskelig å kreve lovlig opphold i landet etter at de har mottatt registreringsbevis. Registreringsbeviset dokumenterer opphold på ubestemt tid så lenge vedkommende i hovedsak er selvforsørget. Det vil si at disse personene vil ha lovlig opphold i landet, og rett til tjenester etter loven, selv om betingelsene for opphold er brutt.

Generelt:**Vedrørende "nødssituasjon"**

- "nødssituasjon" brukes flere steder, og det er behov for en nærmere presisering om hva som anses som en "nødssituasjon".

Vedrørende EØS- borgere og nordiske borgere:

Vi mener at rettighetene til nordiske og EØS- borgere må komme tydeligere frem enn det som ligger i forslaget.

Juss-Buss bemerker at det ikke kan oppstilles et dokumentasjonskrav som medfører at retten til sosialhjelp blir illusorisk. Det bør derfor føyes til en unntaksbestemmelse i § 5. Det må fremgå at NAV ikke kan avvise en søknad på sosialhjelp uten å realitetsbehandle den, på grunnlag av manglende dokumentasjon. Alle søknader skal behandles, og dette må fremkomme klart og tydelig. Vi støtter Juss-Buss sine uttalelser om dette.

Kapittel 2: Kvalifiseringsprogram

Erfaringer og evalueringer fra fylkesvise KVP prosjekter for perioden 01.11.07-31.12.10, og AFI rapporten 4/2011 fra kvalifiseringsprogrammet, må vektlegges mer i forskriften.

Lovens § 29 omhandler inngangsvilkårene til KVP, og er lite omtalt i høringsnotatet. Programmet må være mer enn retten til inntektssikring. Fokus må ligge på retten til langsiktig, koordinert, tilpasset og hensiktsmessig oppfølging også der det kreves mye ressurser og oppfølging over tid.

Forskriften bør derfor presisere bedre NAV kontorenes forpliktelser i forbindelse med:

- a) Kvalitetsmessige gode og gjennomarbeidede arbeidsevnevurderinger.
Det er dette som skal danne grunnlaget for:
- b) Individuelt tilpasset program og gjenspeile behov for koordinering og tett oppfølging.
- c) NAV kontorene bør forpliktes til å etterstrebe fleksibilitet og kreativitet i sitt arbeid med å skreddersy tilbud om innhold i KVP til den gruppen brukere som ordningen opprinnelig var tiltenkt å hjelpe.

Forskriftens § 7

- Definisjonen av begrepet *arbeidsrettede tiltak*, må være i samsvar med begrepet ellers i NAV og samtidig sikre at deltakere i KVP ikke mister tilbud om virkemiddel innen verken statlig eller kommunal portefølje.

- I tillegg må det vektlegges at arbeidsrettede tiltak handler om å ta alle virkemidler i bruk, for å styrke deltakernes muligheter på arbeidsmarkedet. For en stor gruppe vil dette handle om å lære seg "arbeidslivets og stor- samfunnets regler".

Helsehjelp, botrening, motivering, mestring, egenaktivitet og lignende vil i realiteten være helt nødvendige tiltak på vei mot å være arbeidsrettet for flere i denne målgruppen.

- Innsnevring av begrepets betydning og nedprioritering av program som krever kreativitet, aktivitet og langsiktighet, fører til nødvendighet av prekvalifisering til kvalifiseringsprogram.
  - Den opprinnelige målgruppen for kvalifiseringsprogrammet, langtidsmottakere av sosialhjelp, er også de som har størst avstand til arbeidsmarkedet. Ved å snevre inn kvalifiseringsprogrammets unike mulighet for faglig rom og fleksibilitet, fratras en rekke brukere atter en gang sine rettigheter og muligheter til arbeid, aktivitet og bedre livskvalitet.
  - Evaluering og endring av programmets innhold må tidfestes, samtidig som det må klargjøres at også NAV kontoret/veilederen har et ansvar i forhold til individuell tilpassing og oppfølging.
- Innhold i programmet er pr. i dag ikke å betrakte som enkeltvedtak, og kan således ikke påklages. Deltakerne blir derfor svært sårbare i forhold til effekten av mangelfull tilrettelegging, individuell tilpassing og oppfølging.

Forskriftens § 8

- Kvalifiseringsprogrammets varighet må klart framkomme av vedtak, for å sikre deltakernes rettigheter og forutsigbarhet.
- Samtidig er vi sterkt kritisk til en avgrensning til maksimal deltakelse på 2,5 år innenfor en ramme av første - og annengangs forlengelse. Dette er ikke forenelig med å ta høyde for en sårbar målgruppes behov for langvarig oppfølging og tilrettelegging. En slik avgrensning fører igjen til at deltakere med store, uspesifiserte og sammensatte behov ikke innvilges nødvendige og hensiktsmessige tjenester, uten prekvalifisering. Vi mener at dette er en svekkelse av rettssikkerheten til hovedmålgruppen for KVP og at tidsperspektivet må utvides slik at rett til deltakelse blir 4 år, med mulighet for forlengelse.
- Å fastsette kvalifiseringsprogrammet som en engangsrettighet, og å begrense gjeninntak i programmet innenfor to år, er også med på å minske rettssikkerheten til en allerede sårbar gruppe mennesker. Deltakere i programmet blir å betrakte som en gruppe mennesker uten mulighet til å feile, endre seg eller endre mål og livssituasjon. Og i tillegg er deltakerne i KVP fullstendig prisgitt sin NAV veileders engasjement, tilstedeværelse og forståelse.

Forskriftens kapittel 3 kvalifiseringsstønad, §§ 9-23

Innenfor rimelighetens rammer, bør dette kapittelet tilpasses det ordinære arbeidsliv og arbeidsmiljøloven så langt dette er mulig. Dette for å forberede deltakerne til ordinært arbeidsliv og regler.

Lovens kapittel 5 §§ 42 og 47 bør omtales i forskriftens del om kvalifiseringsprogrammet. Dette for å sikre deltakernes rettigheter og medvirkning, samt klargjøre NAV veilederens plikter.

Med hilsen

Linda Kråkenes
seksjonsleder

Elisabeth Munkebye Lamøy
rådgiver

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke underskrift.